

KARAMELLPOJKE vid ambulerande bio

Av Roald Sandberg, Vilhelmina

KORT BAKGRUND

Jag är son till Thyra och Filip Sandberg, båda numera döda. Min syster, Elly, avled för drygt ett år sedan. Hösten 1954 lämnade jag Norrbotten och är sedan dess bosatt i Vilhelmina.

BAKGRUND TILL MIN KARRIÄR SOM "KARAMELLPOJKE"

Pappa Filip tyckte om att räkna – han åtog sig att räkna tum(nings-)sedlar åt körare och dess huggare. Det kom buntar med tumsedlar till pappa och rätt snart började jag också sitta med och räkna sedlarna.

En tumsedel kunde bli en visa 25 stockar som alla var 12 fot (') långa och alla 5 tum (") i toppändan. I den ruta där detta antal stockar fanns angivet stod ett tryckt kuberingstal. Vår uppgift var då, dels att multiplicera antalet stockar med angivet kuberingstal, dels att lägga ihop antalet kubikfot på en tumsedel. Vi ordnade det så att vi ställde upp 12-15 framräknade kubikfotstal under varandra och adderade ihop dessa. Slutligen summerades de olika kolumnernas summor ihop till en total för en och samma tumsedel. Samma procedur upprepades för varje tumsedel.

Alla dessa räknearbeten skedde genom huvudräkning – räknemaskin var inte att fundera på (på 1940-talet) för oss, nej vi var hänvisade till den "inmonterade räknemaskinen". Det var inte någon kvalificerad matematik – men det gällde ju naturligtvis att räkna rätt.

JOBDET SOM KARAMELLPOJKE

Någon hade tydligen nämnt för Theodor Granlund och hans fru, Elsa, att jag var rätt bra i huvudräkning utifrån arbetet med tumsedlar. Jag blev inbjuden till makarna Granlund och de presenterade idén, att jag skulle ta på mig att vara karamellpojke på de orter, där Theodor Granlund skulle köra filmer.

Fru Granlund hade ställt i ordning ett urval av sortimentet av karameller med priser på varje produkt. Så plockade hon ihop några karamellsorter och jag skulle så snabbt som möjligt tala om vad det kostade, t ex 5,25 kr. "Jag lämnar 10 kr till dig", sa fru Granlund, "hur mycket skall jag ha tillbaka?" Samma procedur upprepades ett antal gånger och jag lyckades tydligen bra. "Du får arbetet om du vill; du får 10 % på det du säljer, fria entrébiljetter och fria bilresor. För tillfället kör Theodor film i Harads på

Edeborg och Holmträsk (numera Snedudden), men min man har planer på att börja köra film på andra ställen senare”.

Jag accepterade erbjudandet och premiären skedde i Edeborg i Harads den 12 augusti 1945. Granlund körde film som mest på fem olika ställen: Kåbdalis, Holmträsk, Södra Bredåker, Övre Svartlå och Edeborg, Harads. Det var varierande frekvens på körtillfällena på de olika platserna. Glesast med föreställningar var det i Övre Svartlå – sannolikt på grund av dåligt publikunderlag.

Så gott som varje söndag bar det av till Kåbdalis vid 11-tiden – vi hade med oss transportabel filmprojektor, 2 resväskor med karameller och plåtlåda för exponering av karamellerna. Filmföreställningen var kl 15 och jag sålde karameller före föreställningen sedan under pausen och ibland efter föreställningen. Sedan flyttade vi oss till Holmträsk, där föreställning gavs kl 19 – samma rutiner för karamellförsäljning. Åter till Harads kl 23.

Jag tyckte det var ett roligt arbete, men det var jobbigt att komma till skolan på måndagsmorgonen då jag kom hem så sent på söndagskväll. Vi råkade inte ut för något haveri på projektorn och transportererna gick bra, vi råkade ut för endast en punktering. Det var Vilhelm Larssons taxi som skjutsade oss.

Jag fick se många filmer – många trots att de var barnförbjudna. Här nedan följer ett urval av några filmer jag minns – en del såg jag fem (!) gånger:

Den stora drömmen	Frederic Chopin och hans kärlek till författarinnan George Sand
Fram för lilla Märta	Stig Järrel är utklädd till kvinna
Gasljus	Hitchcock-film
Hets	regi: Alf Sjöberg
Hemsöborna	huvudroll: Sigurd Wallén
Klockorna i Gamla stan	
General von Döbeln	huvudroll: Edvin Adolphsson
Rid i natt	regi: Olof Molander
Rom – öppen stad	regi: Rossellini
Barnen från Frostmofjället	regi: Rolf Husberg
Driver dagg-faller regn	regi: Gustaf Edgren

Jag avslutar med ett par episoder från min tid som karamellpojke:

Vid ett tillfälle var publiken i Kåbdalis mycket köpsugen så det enda jag hade kvar i två resväskor när jag kom till Holmträsk var 12 askar Bronzol (!). Jag spred ut askarna effektivt i plåtlådan, men denna kväll var jag inte populär i Holmträsk. För min egen del blev det ju minskade inkomster. Jag hade hoppats att min chef skulle fara till caféet i byn och köpa större delen av deras lager av karameller för att sälja till biobesökarna, men det blev inget tillskott av karameller i min plåtlåda.

Strax före jul ett år – en söndagskväll – då vi var på återresa från Holmträsk, hittade vi en fin julgran mitt på vägen. Den hade tydligen hoppat ur bagageutrymmet, då luckan till detta utrymme öppnades helt, då bilen passerade ett rätt stort gupp på vägen. Vi satte in julgranen i vår bils bagageutrymme och fortsatte till Harads – men, när vi kom till Granlunds var granen borta (!). Senare på kvällen hade en person ringt till Granlund eller taxi-Larsson och tackat för julgranen. Den här personen hade kört alldeles bakom vår bil och vid en förskjutning av isen på Luleälven hade luckan till vårt bagageutrymme öppnats så att julgranen hoppade ut. ”Lätt fångat – lätt förgånget.”

*Stig Järrel i Hasse Ekmans
"Fram för lilla Märta"*